

Spis treści

Do Czytelnika (<i>Marian Kallas</i>)	19
Przedmowa do wydania drugiego (<i>Wojciech Dajczak, Tomasz Giaro, Franciszek Longchamps de Berier</i>)	21
Przedmowa do wydania pierwszego (<i>Wojciech Dajczak, Tomasz Giaro, Franciszek Longchamps de Berier</i>)	25
Wykaz skrótów	31
Rozdział 1. Historia i tradycja prawa rzymskiego (<i>Tomasz Giaro</i>)	39
1.1. Wiadomo ci wst pne.	39
1.1.1. Unikalno prawa rzymskiego na tle innych porz dków prawnych.	39
1.1.2. Rzymskie poj cia i podziały prawa.	41
1.1.3. Elementy trwałe rzymskiego ustroju i systemu ródeł prawa.	43
1.1.4. Szczególna rola perspektywy procesowej.	44
1.1.5. Jurysprudencjajako ródoł prawa.	45
1.2. Wczesna republika patrycjuszowska (do 367 przed Chr.)	46
1.2.1. Gospodarka i ustrój	46
1.2.1.1. Magistratura.	48
1.2.1.2. Komicja.	48
1.2.1.3. Senat	50
1.2.2. ródoła dawnego prawa rzymskiego (<i>ius ciuile</i>)	50
1.3. Pó na republika pod hegemoni <i>nobilitas</i> (367-27 przed Chr.)	52
1.3.1. Od miasta-pa stwa do pa stwa terytorialnego.	52
1.3.1.1. Zarz d Italii.	53
1.3.1.2. Prowincje.	54
1.3.2. Rozwarstwienie społeczne.	55
1.3.3. Rewolucja rzymska i upadek republiki.	56

1.3.4.	ródła prawa, zwłaszcza prawo pretorskie (<i>ius honorarium</i>)	57
1.3.5.	<i>Ius wile, ius gentium, ius naturale</i>	58
1.3.6.	Jurisprudencja pó norepublika ska	60
1.4.	Wczesne cesarstwo (pryncypat 27 przed Chr.-284 po Chr.)	62
1.4.1.	Instytucjonalizacja pryncypatu.	62
1.4.2.	Kompromis mi dzy republik a jedynowładztwem.	63
1.4.2.1.	Atrofia instytucji republika skich	63
1.4.2.2.	Powstanie administracji pa stwowej.	64
1.4.3.	Gospodarka, społecze stwo i administracja	65
1.4.4.	Zmiany w wymiarze sprawiedliwo ci	66
1.4.5.	ródła prawa okresu pryncypatu.	67
1.5.	Jurisprudencja klasyczna	68
1.5.1.	Samodefinicjejurysprudencji rzymskiej.	68
1.5.2.	Interpretacja prawnicza jako ródło prawa	70
1.5.3.	Post puj ca biurokratyzacja jurysprudencji.	71
1.5.4.	Niech do systematyki; metoda kazuistyczna	72
1.5.5.	Gatunki i dzieła rzymskiej literatury prawniczej.	74
1.5.6.	Problem normatywno ci mi kkiej.	75
1.6.	Pó ne cesarstwo (dominat 284-565).	76
1.6.1.	Rys historyczny. Wschód i Zachód cesarstwa	76
1.6.2.	Historia społeczno-gospodarcza	79
1.6.3.	Absolutyzm cesarski i post py biurokratyzacji.	80
1.6.4.	Zachodniorzymski wulgaryzm i wschodni klasycyzm.	81
1.6.5.	Kompilacje prawa od Dioklecjana do Teodozjusza II.	85
1.7.	Ustawodawstwo justynia skie (528-565) i jego dzieje.	86
1.7.1.	Kompilacja Justyniana (528-534) i jej cele polityczne.	86
1.7.2.	Cz ci składowe kompilacji i Nowele (535-565).	88
1.7.3.	Dalszy rozwój prawa bizanty skiego	91
1.7.4.	Recepcja prawa rzymsko-bizanty skiego w Europie Wschodniej.	92
1.8.	Drugie ycie prawa rzymskiego na zachodzie Europy.	93
1.8.1.	Od kompilacji justynia skiej do odkrycia Digestów.	93
1.8.2.	Obszary i etapy recepcji na zachodzie Europy.	94
1.8.2.1.	<i>Mos italicus</i>	94
1.8.2.1.1.	Glosatorzy.	94
1.8.2.1.2.	Konsyliatorzy.	96
1.8.2.1.3.	Osi gni cia dogmatyczne legistyki.	96
1.8.2.2.	Kanonistyka	97
1.8.2.2.1.	<i>Utrum ue ius</i>	97
1.8.2.2.2.	Osi gni cia dogmatyczne kanonistyki	99
1.8.2.3.	Recepcja praktyczna prawa rzymskiego.	100
1.8.2.4.	Humanizm prawniczy i nowy podział Europy.	101
1.8.2.5.	Holenderska „jurysprudencja elegancka” i systemy mieszane.	102
1.8.2.6.	Tendencja systematyczna prawa natury.	104
1.8.2.7.	<i>Usus modernus Pandectarum</i>	106
1.8.2.8.	Kodyfikacje prawa natury.	108
1.8.3.	Szkoła Historyczna, pandektystyka i niemiecki kodeks cywilny.	112
1.8.3.1.	Szkoła Historyczna.	112
1.8.3.2.	Pandektystyka	113
1.8.3.3.	Niemiecki kodeks cywilny.	115
1.8.4.	Prawo rzymskie w Europie rodkowo-Wschodniej.	117
1.8.5.	Obecna sytuacja tradycji romanistycznej.	118
1.8.6.	Wzmianka o wpływie rzymskiego prawa publicznego.	119

Rozdział 2. Kształtowanie i ochrona praw prywatnych	121
2.1. Kształtowanie praw prywatnych - czynno ci prawne (<i>Tomasz Giaro</i>)	121
2.1.1. Zdarzenia a czynno ci prawne	121
2.1.1.1. Rodzaje czynno ci prawnych	122
2.1.1.2. Elementy tre ciowe czynno ci prawnej	126
2.1.1.2.1. Warunek	127
2.1.1.2.2. Dalsze klauzule dodatkowe	129
2.1.2. Wykładnia czynno ci prawnych	130
2.1.3. Wady czynno ci prawnych	133
2.1.3.1. Zamierzona rozbie no mi dzy wol a o wiadczeniu	134
2.1.3.2. Niezamierzona rozbie no mi dzy wol a o wiadczeniu	134
2.1.4. Skutki czynno ci prawnych	137
2.1.4.1. Niewa no czynno ci prawnych	137
2.1.4.2. Ratowanie czynno ci niewa nych	139
2.1.5. Zast pstwo	140
2.1.5.1. Rozró nienia poj ciowe	140
2.1.5.2. Wykluczenie zast pstwa bezpo redniego	141
2.1.5.3. Skargi o charakterze dodatkowym	142
2.1.5.4. Rozwój zast pstwa bezpo redniego	145
2.2. Ochrona praw prywatnych (<i>Franciszek Longchamps de Berier</i>)	146
2.2.1. Pozaprosowa ochrona praw prywatnych	147
2.2.1.1. Pomoc własna	147
2.2.1.2. Ugoda	149
2.2.1.3. Kompromis	150
2.2.1.4. Pretorska ochrona pozaprosowa	150
2.2.1.5. S downictwo biskupie	153
2.2.2. Proces	153
2.2.2.1. <i>Actio</i> - powództwo i roszczenie	153
2.2.2.2. Trzy historyczne etapy rozwoju procesu rzymskiego	156
2.2.2.3. Podmioty w procesie	157
2.2.2.4. Zasady procesowe	162
2.2.2.5. <i>Actiones</i> i proces	169
2.2.2.6. Przebieg post powania	177
2.2.2.7. Egzekucja	180
2.2.2.8. Innowacje procesu kognicyjnego	180
Rozdział 3. Osoby i rodzina	183
3.1. Osoby (<i>Tomasz Giaro</i>)	183
3.1.1. Uwagi wst pne na temat systematyki	183
3.1.2. Status człowieka a jego podmiotowo prawa	184
3.1.2.1. Podmiotowo i prawo podmiotowe	185
3.1.2.2. Zdolno prawa	187
3.1.2.2.1. Początek i koniec zdolno ci prawnej	188
3.1.2.2.2. Wolno i niewola	188
3.1.2.2.3. Sposoby powstania i ustania niewoli	190
3.1.2.2.4. Wyzwolenia	191
3.1.2.2.5. Poło enie prawne wyzwole ca	194
3.1.2.2.6. Obywatelstwo	195
3.1.2.2.7. Pozycja w rodzinie	196
3.1.3. Zdolno do czynno ci prawnych	197
3.1.3.1. Ograniczenia ze wzgl du na wiek	197
3.1.3.2. Ograniczenia ze wzgl du na płe	199

3.1.3.3. Dalsze ograniczenia	200
3.1.4. Osoby prawne	201
3.1.4.1. Uwaga wstępna	201
3.1.4.2. Związki osób (korporacje)	201
3.1.4.3. Masy majątkowe (fundacje)	203
3.2. Prawo rodzinne (<i>Franciszek Longchamps de Berier</i>)	205
3.2.1. Władza ojcowska	205
3.2.1.1. Treść i wykonywanie władzy ojcowskiej	205
3.2.1.1.1. Władza ojcowska w rodzinie agnacyjnej	205
3.2.1.1.2. Uprawnienia ojca rodziny	206
3.2.1.1.3. Ewolucja władzy ojcowskiej	207
3.2.1.2. Zdolność majątkowa	209
3.2.1.3. Wejście pod władzę ojcowską	211
3.2.1.3.1. Urodzenie w małżeństwie	211
3.2.1.3.2. Adopcja	212
3.2.1.3.3. Legitymacja	217
3.2.1.4. Zgasańnię władzy ojcowskiej	217
3.2.1.4.1. Przyczyny	217
3.2.1.4.2. Emancypacja	218
3.2.2. Małżeństwo	219
3.2.2.1. Prawne znaczenie małżeństwa	219
3.2.2.1.1. Przesłanki	219
3.2.2.1.2. Koncepcja małżeństwa	222
3.2.2.2. Zarządzenie	225
3.2.2.3. <i>Manus</i> nad <i>manu</i>	226
3.2.2.3.1. Sposoby wejścia pod <i>manus</i>	226
3.2.2.3.2. Skutki prawne wejścia pod <i>manus</i>	226
3.2.2.4. Posag	227
3.2.2.4.1. Obowiązek ustanowienia posagu	227
3.2.2.4.2. Obowiązek zwrotu posagu	228
3.2.2.4.3. Sytuacja prawna dóbr posagowych	228
3.2.2.4.4. Darowizny w związku z małżeństwem	229
3.2.2.5. Rozwód	229
3.2.2.5.1. Powody rozwodu	229
3.2.2.5.2. Przeprowadzenie rozwodu	230
3.2.2.5.3. Prawne znaczenie rozwodu	231
3.2.2.6. Konkubinaty	232
3.2.2.7. Ustawodawstwo małżeńskie Augusta	232
3.2.3. Piecza prawna	234
3.2.3.1. Opieka a kuratela	234
3.2.3.2. Opieka	235
3.2.3.2.1. Powołanie opiekuna	235
3.2.3.2.2. Opieka nad kobietami	236
3.2.3.2.3. Opieka nad niedojrzałymi	237
3.2.3.2.4. Odpowiedzialność opiekuna	238
3.2.3.3. Kuratela	240
3.2.3.3.1. Odpowiedzialność kuratora	240
3.2.3.3.2. Kuratela marnotrawców oraz <i>furiosi</i>	240
3.2.3.3.3. Typy kurateli	241
Rozdział 4. Spadki (<i>Franciszek Longchamps de Berier</i>)	244
4.1. Zagadnienia ogólne	244
4.1.1. Prawo spadkowe a inne gałęzie prawa prywatnego	244

4.1.2. rodki ochrony w prawie spadkowym	246
4A.2A. <i>Hereditaspetitio</i>	246
4.1.2.2. Interdykt <i>uorum bonorum</i>	250
4.1.2.3. Ochrona w <i>cognitiones extra ordinem</i>	252
4.1.3. Warto ci i zasady prawa spadkowego.	253
4.1.3.1. Warto ci prawa spadkowego.	254
4.1.3.2. <i>Nemo pro parte testatus, pro parte intestatus decedere potest</i>	255
4.1.3.3. Swoboda testowania.	257
4.1.3.4. Solidarno rodzinna.	262
4.1.3.5. Szacunek dla woli zmarłego.	269
4.1.3.6. <i>Semel heres semper heres</i>	271
4.1.3.7. <i>Nasciturus pro iam nato habetur, uotiens de commodis eius agitur</i>	273
4.1.3.8. Reguły w prawie spadkowym.	275
4.1.4. Podmioty uczestniczące w dziedziczeniu.	276
4.1.4.1. <i>Testamentifactio activa</i>	276
4.1.4.2. <i>Testamenti factio passiva</i>	277
4.1.4.3. <i>Capacitas</i>	279
4.1.4.4. <i>Indignitas</i>	280
4.2. Dziedziczenie beztestamentowe.	281
4.2.1. Porz dek dziedziczenia w prawie cywilnym.	282
4.2.2. Porz dek dziedziczenia w prawie pretorskim.	286
4.2.3. Porz dek dziedziczenia w Nowelach justyniańskich.	291
4.3. Dziedziczenie testamentowe.	296
4.3.1. Forma zewnętrzna testamentu.	297
4.3.1.1. Prawo archaiczne - testamenty <i>calatis comitiis</i> oraz <i>in procinctu</i>	297
4.3.1.2. Mancypacja ze skutkami na wypadek śmierci.	297
4.3.1.3. Testament mancypacyjny.	298
4.3.1.4. Testament pretorski.	301
4.3.1.5. Testamenty prawa poklasycznego.	303
4.3.1.6. Formy szczególne.	307
4.3.1.7. Testament oliński.	308
4.3.2. Treść testamentu.	310
4.3.2.1. Ustanowienie dziedzica.	310
4.3.2.2. Substytucje.	315
4.3.2.3. Wydziedziczenie.	319
4.3.2.4. Legaty.	320
4.3.2.5. Fideikomisy.	325
4.3.2.6. Wyzwolenia testamentowe.	329
4.3.2.7. Ustanowienie opiekuna.	330
4.3.2.8. Polecenia.	331
4.3.2.9. Klauzula kodycylna i kodycyle.	332
4.3.3. Darowizny na wypadek śmierci.	335
4.3.4. Interpretacja testamentu.	338
4.3.4.1. Wola testatora a forma i treść testamentu.	338
4.3.4.2. <i>Favor testamenti</i>	340
4.4. Po śmierci spadkodawcy.	347
4.4.1. Dziedziczenie przeciwtestamentowe.	347
4.4.2. Ostateczne ukształtowanie powołania do spadku.	352
4.4.2.1. Krąg podmiotowy.	352
4.4.2.2. Śmierć spadkodawcy a nabycie spadku.	353
4.4.2.3. Transmisja.	354
4.4.2.4. Przyrost.	356
4.4.3. Nabycie spadku.	358

4.4.3.1. Nabycie spadku z mocy prawa	358
4.4.3.2. Sposoby przyjcia spadku	359
4.4.4. Kwestie wpływaj ce na decyzj o spadku	361
4.4.4.1. Zasiedzenie spadku	361
4.4.4.2. Przyjcie spadku a odpowiedzialno za długi spadkowe	362
4.4.4.3. Dobrodziejstwo inwentarza	364
4.4.4.4. Ochrona wierzycieli spadkowych	366
4.4.4.5. Podatek od spadków	367
Rozdział 5. Posiadanie i prawa rzeczowe (Tomasz Giaro)	369
5.1. Zagadnienia wst pne	369
5.1.1. Prawnie uznane formy władania rzecz	369
5.1.1.1. Posiadanie - własno - prawa na rzeczy cudzej	369
5.1.1.2. <i>Actio in rem</i>	371
5.1.2. Podziały rzeczy	372
5.1.3. /us m re	375
5.2. Posiadanie	376
5.2.1. Poj cie, elementy i rodzaje posiadania	376
5.2.2. Nabycie i utrata posiadania	378
5.2.2.1. Nabycie posiadania	378
5.2.2.2. Utrata posiadania	380
5.2.3. Ochrona posiadania	380
5.2.3.1. Zakres podmiotowy ochrony	381
5.2.3.2. Podziały interdyktów	383
5.2.3.3. Interdykty słu ce do odzyskania posiadania	383
5.2.3.4. Interdykty słu ce do utrzymania posiadania	385
5.2.3.5. Dalszy rozwój	386
5.2.4. Posiadanie praw (<i>possessio iuris</i>)	388
5.3. Własno	389
5.3.1. Poj cie własno ci	389
5.3.2. Dalszy rozwój form władania rzecz	391
5.3.3. Granice własno ci. Współwłasno	393
5.3.3.1. Zakres uprawnie wła ciciela	393
5.3.3.2. Współwłasno	396
5.3.4. Nabycie i utrata własno ci	398
5.3.4.1. Nabycie pochodne	398
5.3.4.2. Zasiedzenie	404
5.3.4.3. Nabycie pierwotne	408
5.3.5. Ochrona własno ci	412
5.3.5.1. Skarga wydobywcza	413
5.3.5.2. Skarga negatoryjna	417
5.3.5.3. Ochrona własno ci bonitarnej	417
5.4. Prawa na rzeczy cudzej	419
5.4.1. Uwaga wst pna	419
5.4.2. Słu ebno ci gruntowe	420
5.4.2.1. Słu ebno ci wiejskie	420
5.4.2.2. Słu ebno ci miejskie	421
5.4.2.3. Powstanie i wyga ni cie	422
5.4.2.4. Ochrona słu ebno ci	423
5.4.3. Słu ebno ci osobiste	424
5.4.3.1. U tkowanie	425
5.4.3.2. Dalsze słu ebno ci osobiste	428
5.4.3.3. Zasady ustanawiania i wykonywania słu ebno ci	428

358	5.4.4. Dziedziczne prawa czynszowe.	4
359	5.4.4.1. Emfiteuza.	4
361	5.4.4.2. <i>Superficies</i> .	4
361	5.4.4.3. Dalszy rozwój emfiteuzy i <i>superficies</i> .	4
362	5-4.5. Zastaw.	4
364	5.4.5.1. Rozwój historyczny zastawu.	4
366	5.4.5.2. Akcesoryjno zastawu.	4
367	5.4.5.3. Realizacja zastawu.	4
	5.4.5.4. Mankamenty zastawu rzymskiego.	4
3°"	5.4.5.5. Dalszy rozwój prawa zastawu.	4
369		
379	Rozdział 6. Zobowi zania (Wojciech Dajczak).	4
369	6.1. Poj cie zobowi zania (<i>obligatio</i>).	4
371	6.2. ró dła powstawania zobowi za	4
372	6.3. Od nominalizmu kontraktowego ku zasadzie swobody umów.	4
•375	6.4. Zobowi zanie naturalne.	4
376	6.5. Nominaizm deliktowy a poszerzanie zakresu odpowiedzialno ci z tytułu czynów niedozwolonych.	4
376	6.6. Wielo podmiotów w stosunku obligacyjnym.	4
378	6.7. Zmiana wierzyciela i dłu nika.	4
380	6.8. Umorzenie zobowi zania.	4
380	6.8.1. Umorzenie zobowi zania w nast pstwie prawidłowego spełnienia wiadczenia	4
381	6.8.2. Gatunkowe i indywidualne okre lenie przedmiotu wiadczenia.	4
383	6.8.3. Zobowi zania dopuszczaj ce wybór mi dzy ró nymi postaciami wiadczenia ...	4
383	6.8.4. Umorzenie zobowi zania przez inne wiadczenie (<i>datio in solutum</i>).	4
385	6.8.5. Umorzenie zobowi zania niepowi zane z adnym wiadczeniem.	4
386	6.8.5.1. Zwolnienie z dłu gu.	4
388	6.8.5.2. Potr cenie (<i>compensatio</i>).	4
389	6.8.5.3. Odnowienie { <i>novatio</i> }.	4
389	6.9. Zwłoka wierzyciela i dłu nika.	4
391	6.9.1. Zwłoka dłu nika (<i>mora debitoris</i>).	4
393	6.9.2. Zwłoka wierzyciela (<i>mora creditoris</i>).	4
393	6.10. Skutki niewykonania lub nieprawidłowego wykonania zobowi zania.	4
396	6.11. Odpowiedzialno za wyrz dzon szkod	4
398	6.11.1. Przesłanki odpowiedzialno ci odszkodowawczej z tytułu czynu niedozwolonego na przykładzie <i>lex Aquilia</i> .	4
398	6.11.1.1. Odpowiedzialno według pierwotnego tekstu ustawy.	4
404	6.11.1.2. Odpowiedzialno akwilia ska według interpretacji jurystów rzymskich.	4
408	6.11.2. Przesłanki odpowiedzialno ci odszkodowawczej z tytułu niewykonania umowy na przykładzie kontraktów ocenianych według dobrej wiary (<i>bonaefidei</i>) ...	4
412	6.11.3. Przykłady odpowiedzialno ci na zasadzie ryzyka (<i>strict liability</i>).	4
413	6.11.3.1. Szkody wyrz dzone przez zwierz ta	4
417	6.11.3.2. Quasi-delikty.	4
417	6.11.3.3. Szczególna odpowiedzialno przewo ników, ober ystów i prowadz cych gospody.	4
419	6.11.4. Siła wy sza (<i>vis maior</i>) jako okoliczno wył czaj ca odpowiedzialno	4
419	dłu nika.	4
420	6.11.5. Szkada (<i>damnum</i>) i odszkodowanie.	4
420	6.11.6. Kary pieni ne w zobowi zaniach deliktowych.	4
421	6.11.7. Kary umowne (<i>stipulatio poenae</i>).	4
422	6.11.8. Infamia dłu nika.	4
423	6.12. Zobowi zania umowne.	4
424		
425		
428		
428		

6.12.1. Prawo rzymskie a ogólna teoria umów.	480
6.12.2. Zawarcie umowy.	481
6.12.3. Zadatek (<i>arrha</i>).	482
6.12.4. <i>Causa</i> umowy.	483
6.12.5. Nieuczciwe post powanie przy zawieraniu umowy.	484
6.12.5.1. Wykorzystanie podst pu w celu zawarcia umowy.	485
6.12.5.2. Wykorzystanie przymusowego poło enia w celu zawarcia umowy	486
6.12.5.3. Problem odpowiedzialno ci za szkody wyrz dzon w ramach czynno ci prowadzonych w celu zawarcia umowy.	487
6.12.6. Tre zobowi zania umownego.	488
6.12.7. Szczególne zasady interpretacji umów.	489
6.12.7.1. Arbitralne usuwanie niejasno ci tre ci umowy.	489
6.12.7.2. Rozbie no mi dzy literalnym brzmieniem umowy a rzeczywistym zamiarem stron.	490
6.12.8. Problem ekwiwalentno ci wiadcze w zobowi zaniu wzajemnym (synalagmatycznym).	491
6.12.9. Niemo liwo wiadczenia.	492
6.12.10. Wierno danemu przyrzeczeniu a istotna zmiana okoliczno ci.	494
6.12.11. Zobowi zanie umowne na rzecz osoby trzeciej.	495
6.12.12. Klauzule dobrej wiary (<i>bona fides</i>) i dobrych obyczajów (<i>boni mores</i>).	496
6.12.12.1. Klauzula dobrych obyczajów (<i>boni mores</i>) jako granica wa no ci zobowi zania umownego.	496
6.12.12.2. Klauzula dobrej wiary (<i>bona fides</i>) a rozwój prawa zobowi za umownych.	497
6.12.13. <i>Stipulatio</i> jako zobowi zanie umowne.	498
6.12.13.1. Forma <i>stipulatio</i>	499
6.12.13.2. Problem kausalno ci stipulacji.	500
6.12.14. Systematyka rzymskich zobowi za umownych.	500
6.13. Kontrakty słu ce do zbywania i nabywania dóbr.	502
6.13.1. Typy czynno ci uzasadniaj cych zbywanie i nabywanie dóbr.	502
6.13.1.1. Rozró nienie czynno ci odpłatnych i nieodpłatnych.	502
6.13.1.2. Sposób okre lenia ceny - rozgraniczenie mi dzy sprzeda a zamian.	503
6.13.1.3. <i>Emptio venditio</i> jako podstawowy typ kontraktu słu cego nabywaniu dóbr maj tkowych.	503
6.13.1.3.1. Łatwo zawarcia kontraktu <i>emptio venditio</i>	503
6.13.1.3.2. Szeroki zakres przedmiotowy sprzeda y.	504
6.13.1.3.3. Umowne prawo odst pienia od kontraktu <i>emptio venditio</i>	505
6.13.1.4. Szczególne zasady odpowiedzialno ci stron w kontrakcie <i>emptio venditio</i>	506
6.13.1.4.1. Problem ryzyka utraty rzeczy w okresie mi dzy zawarciem a wykonaniem zobowi zania.	506
6.13.1.4.2. Sprzeda rzeczy obj tej prawem rzeczowym osoby trzeciej.	507
6.13.1.4.3. Sprzeda rzeczy niemaj cej oczekiwanych przez kupuj cego wła ciwo ci.	508
6.13.1.4.3.1. Rozwi zania edylów kurulnych.	508
6.13.1.4.3.2. Odpowiedzialno za wady fizyczne wyprowadzona z klauzuli <i>ex fide bona</i> w skardze kupuj cego.	509
6.13.1.4.3.3. Relacja skarg wprowadzonych przez edylów kurulnych i <i>actio empti</i>	510

6.13.2. Nieodpłatne nabycie dóbr majątkowych (<i>donatio</i>)	511
6.13.2.1. Natura prawna darowizny	511
6.13.2.2. Granice swobody dokonywania darowizny	512
6.14. Kontrakty służące do korzystania z cudzego kapitału lub cudzych dóbr	513
6.14.1. Typy kontraktów pozwalających na korzystanie z cudzego kapitału lub cudzych dóbr	513
6.14.2. Ryzyko uszkodzenia lub utraty przekazanej rzeczy	514
6.14.3. Problem „realno ci” po użyciu	515
6.14.4. Kwestia faktycznej odpłatności po użyciu	516
6.14.5. Korzystanie z cudzej rzeczy a wielofunkcyjność gospodarczych kontraktów <i>locatio conductio</i>	517
6.14.5.1. Odpowiedzialność za wady przekazanej rzeczy	518
6.14.5.2. Problem wpływu zdarzeń losowych na wysokość czynszu (obniżenie czynszu - <i>remissio mercedis</i>)	519
6.14.5.3. Stabilność pozycji najemcy lub dzierżawcy	520
6.14.5.3.1. Bezprawne objęcie posiadanie przedmiotu najmu przez osobę trzecią	520
6.14.5.3.2. Swoboda rozwiązania kontraktu	521
6.14.5.3.3. Zbytek przedmiotu kontraktu <i>locatio conductio</i> w czasie jego trwania	521
6.14.5.4. Dysponowanie przedmiotem kontraktu przez najemcę lub dzierżawcę	522
6.15. Kontrakty służące do korzystania z cudzych usług	523
6.15.1. Typy kontraktów pozwalających na korzystanie z cudzych usług	523
6.15.2. Problem nieodpłatności zlecenia i przechowania	524
6.15.2.1. Obyczajowe uzasadnienie nieodpłatności zlecenia	524
6.15.2.2. Praktyczne uzasadnienie nieodpłatności przechowania	525
6.15.3. Kompetencja do wykonania usługi i swoboda przy jej wykonywaniu	526
6.15.3.1. Kompetencja dłużnika do wykonania zobowiązania	526
6.15.3.2. Udział podwykonawców w wykonaniu zobowiązania	526
6.15.3.3. Swoboda dłużnika przy wykonaniu zobowiązania	527
6.15.4. Zlecenie a pełnomocnictwo	528
6.15.5. Problem ryzyka osiągnięcia zamierzonego rezultatu umowy	529
6.15.6. Szczególne postacie przechowania	530
6.15.7. Kształtowanie się szczególnego zobowiązania o podobieństwo handlowe	531
6.16. Umowa służąca organizacji współdziałania i koncentracji kapitału	532
6.16.1. Spółka jako owoc poszukiwania ekonomicznej racjonalności	532
6.16.2. Kontrakt spółki jako <i>iusfraternitatis</i>	533
6.16.3. Swoboda stron w kształtowaniu treści kontraktu	534
6.16.4. Granica swobody kształtowania udziałów w zyskach i stratach (tzw. spółka)	534
6.16.5. Prawne skutki zawarcia umowy spółki	535
6.16.5.1. Skutki między współnikami	535
6.16.5.2. Problem skutku zawarcia umowy spółki względem osób trzecich	536
6.16.6. Ku spółce jako odrębnemu podmiotowi praw i obowiązków	537
6.17. Umowy służące ustanowieniu zabezpieczenia wierzytelności	538
6.17.1. Kontrakt stypulacji jako inspiracja do powstania instytucji poręczenia	538
6.17.2. Zakres odpowiedzialności poręczyciela	538
6.17.3. Umowa powierniczego przeniesienia własności (<i>fiducia</i>)	540
6.17.4. Umowa o ustanowieniu zabezpieczenia na rzeczy dłużnika (<i>pignus</i>)	541
6.17.4.1. Losy przedmiotu zastawu w wypadku niewykonania zabezpieczonego zobowiązania	541
6.17.4.2. Problem utrzymania i korzystania z przedmiotu zastawu	542

6.18. Szczegółne ryzyka zwi zane z eglug morsk a zobowi zania umowne.	542
6.18.1. Po ryzka morska (<i>pecunia traiecticia</i>).	542
6.18.2. Rozklad ryzyka utraty towaru mi dzy wla cicielami ladunku a kapitanem statku (<i>ex Rhodia de iactu</i>).	543
6.19. Specyfika dzialalno ci gospodarczej a zobowi zania umowne.	544
6.19.1. Szczegolne rozwi zania wzmacniaj ce ochron kontrahentów przedsi biorecy.	544
6.19.2. Poslugiwanie si przez przedsi biorców ogólnymi warunkami umów	545
6.20. Zobowi zania podobne do umownych (<i>quasi ex contractu</i>).	546
6.20.1. Bezpodstawne wzbogacenie.	546
6.20.1.1. Zasada zwrotu bezpodstawnego wzbogacenia	546
6.20.1.2. Od zasady zwrotu bezpodstawnego wzbogacenia do przeslanek skargi <i>condictio</i>	547
6.20.1.3. Systematyzacja i uogólnianie przypadków bezpodstawnego wzbogacenia.	547
6.20.2. Prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia	550
6.20.2.1. Altruistyczne zachowanie jako ródło zobowi zania.....	550
6.20.2.2. Zakres altruistycznych zachowa prowadz cych do powstania zobowi zania z tytułu <i>negotiorum gestio</i>	551
6.20.2.3. Staranno gestora.	552
6.21. Zobowi zania z czynów niedozwolonych (<i>ex delicto I ex malficio</i>).	553
6.21.1. Specyfika zobowi zania z tytułu czynu niedozwolonego.	553
6.21.1.1. Czyn niedozwolony (<i>delictum</i>) a przest pstwo (<i>crimen</i>).	554
6.21.1.2. Czyn niedozwolony (<i>delictum</i>) a zobowi zanie umowne (<i>contractus</i>)	554
6.21.1.3. Cechy wspólne skarg przysluguj cych poszkodowanym czynem niedozwolonym.	555
6.21.2. Kradzie (<i>furtum</i>).	555
6.21.2.1. Zasady odpowiedzialno ci z tytułu kradzie y wynikaj ce z ustawy Xli Tablic.	555
6.21.2.2. Tre poj cia kradzie y.	556
6.21.2.3. Kr g podmiotów chronionych za pomoc <i>actiofurti</i>	557
6.21.2.4. Kr g podmiotów odpowiedzialnych za kradzie	557
6.21.2.5. Przypadki „obj cia" cudzej rzeczy traktowane inaczej ni kradzie	558
6.21.3. Bezprawne wyrz dzenie szkody (<i>damnum iniuria datum</i>).	558
6.21.3.1. Zniszczenie lub uszkodzenie składnika maj tku jako przesłanka odpowiedzialno ci za czyn niedozwolony.	558
6.21.3.1.1. Uszkodzenia lub zniszczenia składników maj tku zwalczane przez ustaw Xli Tablic.	558
6.21.3.1.2. Uszkodzenia lub zniszczenia składników maj tku zwalczane przez <i>lex A uilia</i>	559
6.21.3.1.3. Uszkodzenia lub zniszczenia maj tku zwalczane w ramach interpretacji inspirowanej przez (<i>ex A uilia</i>).	559
6.21.3.2. Wina akwilia ska.	561
6.21.3.3. Okoliczno ci wył czaj ce odpowiedzialno akwilia ska.	562
6.21.3.4. Natura prawna odpowiedzialno ci akwilia skiej.	563
6.21.4. Działanie na szkod wierzyciela (<i>fraus creditorum</i>).	564
6.21.5. Naruszenie dóbr osobistych (<i>iniuria</i>).	565
6.21.5.1. Zachowania kwalifikowane jako delikt <i>iniuria</i>	565
6.21.5.2. Zły zamiar jako przesłanka odpowiedzialno ci z tytułu <i>iniuria</i>	567
6.21.5.3. Prawne konsekwencje naruszenia dóbr osobistych.	568

Rozdział 7. Współczesne wyzwania prawa rzymskiego {Wojciech Dajczak}. 570

7.1. Tradycja prawa rzymskiego a nauka prawa prywatnego na przelomie XX i XXI w.	570
--	-----

7.2. Tradycja prawa rzymskiego a poszukiwanie ogólnych zasad prawa.	572
7.3. Tradycja prawa rzymskiego a idea unifikacji prawa prywatnego w Europie.	573
7.4. Tradycja prawa rzymskiego a autonomia prawa prywatnego.	576
7.5. Tradycja prawa rzymskiego a wizja interpretacji prawniczej jako jednego z rzeczywistych ról prawa.	578
Wskazówki bibliograficzne.	580
Indeks nazwisk i imion własnych.	590
Indeks terminów łacińskich.	597
Spis ilustracji.	615